

D4 Jiní, a přeci stejní

VÝUKOVÝ A METODICKÝ MATERIÁL K PRŮŘEZOVÝM TÉMATŮM
MULTIKULTURNÍ A ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA

Autoři: Mgr. Kristina Zůbková, Mgr. Magda Ženíšková,
Mgr. Josef Makoč, Mgr. Bára Paulerová
Jazykové korektury: Ing. Jaroslava Lutovská
Odborný garant: Mgr. Klára Smolíková
Ilustrace: Honza Smolík
Grafická úprava: Dita Baboučková
Vydala Ochrana fauny ČR, P.O.BOX 44, 259 01, Votice
www.evvoluce.cz * www.ochranafauny.cz
1. vydání 2011
Tisk: Tria v.o.s.

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky
z Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost (OPVK).

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

D4

JINÍ, A PŘECI STEJNÍ

ČASOVÁ DOTACE: 8 vyučovacích hodin (8 x 45 minut)

CÍLOVÁ SKUPINA: 6.–7. ročník ZŠ

POČET ŽÁKŮ: 20–32 (jedna třída)

CÍL: Žáci chápou pojmy národnostní menšina a národnostní většina, uvědomují si odlišnosti mezi jednotlivými lidmi. Žáci vnímají vietnamskou kulturní minoritu jako rovnocenné občany České republiky. Žáci si uvědomí, jak rozdílně mohou lidé vnímat a interpretovat stejné symboly. Žáci se seznámí s různými přírodními národy, dokážou uvést příklad přírodního národa a jeho kulturních odlišností, popíšou pocity při seznamování se s odlišnou kulturou a na základě toho jsou v oblasti postojů tolerantnější vůči odlišnostem.

ANOTACE: V dnešní společnosti často žijí vedle sebe lidé patřící k různým etnickým, kulturním, náboženským a sociálním skupinám. V čem se liší a co mají společného lidé z různých společenských vrstev nebo koutů světa? Vnímají stejné věci podobně nebo se v jejich pohledu odráží kulturní, případně společenské rozdíly? Jak společnost, ve které vyrůstáme, formuje náš vztah k životnímu prostředí a pro které národy mají stromy duši?

1. průřezové téma: Tematické okruhy:	Environmentální výchova <ul style="list-style-type: none"> • Základní podmínky života • Vztah člověka k prostředí • Lidské aktivity a problémy životního prostředí
2. průřezové téma: Tematické okruhy:	Multikulturní výchova <ul style="list-style-type: none"> • Multikulturalita • Kulturní diference • Lidské vztahy
Vzdělávací oblasti:	Člověk a příroda, Jazyk a jazyková komunikace
Přínos k rozvoji osobnosti žáka v oblasti postojů a hodnot:	<ul style="list-style-type: none"> • pomáhá uvědomovat si neslučitelnost rasové (náboženské či jiné) intolerance s principy života v demokratické společnosti • pomáhá žákům prostřednictvím informací vytvářet postoje tolerance a respektu k odlišným sociokulturním skupinám, reflektovat zázemí příslušníků ostatních sociokulturních skupin a uznávat je • vede k pochopení významu a nezbytnosti udržitelného rozvoje jako pozitivní perspektivy dalšího vývoje lidské společnosti • vede k vnímavému a citlivému přístupu k přírodě a přírodnímu a kulturnímu dědictví • vede k odpovědnosti ve vztahu k biosféře, k ochraně přírody a přírodních zdrojů • vede k pochopení významu a nezbytnosti udržitelného rozvoje jako pozitivní perspektivy dalšího vývoje lidské společnosti
Přínos k rozvoji osobnosti žáka v oblasti vědomostí, dovedností a schopností:	<ul style="list-style-type: none"> • učí přijmout všechny jedince se stejnými právy, uvědomovat si, že všechny etnické skupiny a všechny kultury jsou rovnocenné a žádná není nadřazená jiné • rozvíjí schopnost poznávat a tolerovat odlišnosti jiných národnostních, etnických, náboženských, sociálních skupin a spolupracovat s příslušníky odlišných sociokulturních skupin • učí žáky komunikovat a žít ve skupině s příslušníky odlišných sociokulturních skupin, uplatňovat svá práva a respektovat práva druhých, chápat a tolerovat odlišné zájmy, názory i schopnosti druhých • vede k uvědomování si podmínek života a možností jeho ohrožení • umožňuje pochopení souvislostí mezi lokálními a globálními problémy a vlastní odpovědností ve vztazích k prostředí
Obsah balíčku:	Metodika pro učitele Zálohové CD Pracovní listy: PL1_Jakou barvu má láska. PL2_Přírodní národy

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

4

	Indiánská čelenka 10 kusů pryžových kostí Whiteboard popisovač Zalaminované materiály ZM1_Rafá rafá, ZM2_Masaj 1-8, ZM3_Kmen Fore, ZM4_Masajové 4a, 4b Karty: Slova
Pomůcky mimo obsah balíčku:	Dataprojektor, interaktivní tabule s audio výstupem, psací potřeby, pastelky, nůžky, PC sestava
Metody práce:	<ul style="list-style-type: none">• Hry a soutěže• Skupinové práce• Hra, rolová hra, pohybová hra• Práce s pracovními listy• Pozorování• Práce s interaktivní tabulí• Samostatné práce• Řízená diskuze• Práce ve dvojicích
Poznámky:	Věnujte pozornost webovému rozšíření na adrese www.evoluce.cz

Národnostní menšiny a většiny

NÁZEV MATERIÁLU:	MT1_Národnostní menšiny a většiny
AUTOR:	Josef Makoč, Kristina Zůbková
KLÍČOVÁ AKTIVITA:	Výklad s podporou prezentace na interaktivní tabuli
CÍLE:	Žáci znají pojmy národnostní většina, národnostní menšina. Žáci chápou odlišnosti mezi lidmi.
ČASOVÁ DOTACE:	1 vyučovací hodina (1 x 45 minut)
POMŮCKY:	PR_Národnostní většiny a menšiny Mimo obsah balíčku: Interaktivní tabule a PC sestava
KLÍČOVÉ POJMY:	národnostní menšina, většina, sociokulturní skupina, lidská práva

POPIS ČINNOSTI:

Žáci jsou během výkladu s prezentací seznámeni s pojmy a problémy týkajícími se vietnamské minority v České republice.

KROK č. 1

Na snímku č. 2 je fotografie dvou zápasníků – mohutného zápasníka sumo a dítěte. Zeptejte se žáků, kdo z borců má větší šanci na vítězství a proč. Jak zápas asi dopadne? Jaké jsou vůbec možnosti výsledků zápasu a proč? Je možné, že by chlapec vyhrál? A za jakých podmínek?

Jednoznačně se nejedná o opravdový zápas, ale o ukázkový souboj, ve kterém mladý borec předvádí svou odvahu a vše, co se naučil v tréninku. Zkušený zápasník nechá svého mladšího kolegu zvítězit, aby mu dodal sebedůvěru a chuť do dalšího cvičení. Respektuje jeho snahu, chuť se dále zlepšovat a pracovat na skutečném úspěchu ve sportu, který mají oba rádi.

Jak by to dopadlo ve skutečnosti? Kdo musí vyhrát? Proč asi?

Při skutečném zápase by jistě vyhrál ten větší. Menší bude poražen. Větší zápasník by ale z takového vítězství určitě neměl radost. Slušnost velí pomáhat slabším, umět se zastat těch, kteří to potřebují. Slušná a vyspělá společnost se pozná i podle toho, že větší, početnější a silnější dbají na práva a ochranu těch menších a slabších.

Zkuste se se žáky zamyslet nad několika každodenními situacemi, kdy se upřednostňují potřeby početnější skupiny a zapomíná se, že do ní nepatří všichni.

Odpovědi mohou být různé dle toho, jak žáci vnímají svět kolem sebe, ale zaznít mohou například nůžky a jiné pracovní pomůcky pro leváky, velikosti bot nebo jiné věci, které jsou běžně k dostání pouze pro běžné velikosti (oblečení, postele...)

- vegetariánská jídla v restauracích

Návodem mohou být tyto nebo podobné otázky:

- Proč nejsou běžně k dostání nůžky pro leváky?
- Proč je obtížné koupit dámskou botu velikosti 32?
- Jaký výběr jídel mají vegetariáni v restauracích?
- Proč se v České republice jí příborem a ne hůlkami?

Odpověďmi na všechny tyto otázky je fakt, že v naší společnosti převládají praváci, ženy s větší velikostí nohy než 32, lidé s menší výškou než je běžná výška zárubní, většina lidí jí maso a jsme zvyklí jíst příborem.

KROK č. 2

Provedte se žáky krátkou aktivitu. Nechte je demokratickým způsobem (pomocí hlasování) rozhodnout, kterou rukou se bude od této chvíle závazně psát.

K jakému výsledku jste se dostali?

Pochopitelně, že třída přijme svobodně a demokraticky pravidlo, že psát se bude pravou rukou.

Proč tomu tak bude?

Protože drtivá většina žáků jsou praváci, přijde jim to naprosto samozřejmé a hlavně jednodušší. Většina tedy přijala pravidlo, menšina se musí přizpůsobit.

Pokud je v třídě levák, zeptejte se, jak mu/jí bylo. Jaké byly jeho/její pocity?

Nechte praváky zažít pocit radosti z „vítězství“. Nyní však oznamte, že vaším rozhodnutím se pravidlo změnilo, a to tak, že praváci píšou levou a leváci pravou. Nadiktujte třídě souvětí, nejlépe ve znění:

„Kdo neumí psát rukou, kterou určil učitel, nemá právo navštěvovat tuto školu.“

Žáci se s obtížemi pokusí větu zapsat. Následně zahajte diskuzi nad smyslem této aktivity a obsahem věty.

Proč by někdo měl psát jinou rukou než tou, se kterou se mu díky vrozeným dispozicím píše lépe?

Jak se cítili žáci, pokud byli nuceni dělat něco, co jim není vlastní, co sami nemohou ovlivnit?

Jak tedy řešit takovou situaci, kdy je sice většina lidí praváků, ale žijí mezi námi i lidé, kteří se od většiny liší (leváci, lidé vysocí, malí atd.)

DOPLŇUJÍCÍ INFORMACE:

Zatímco dnes je levorukost považována za zcela normální, až do roku 1967 byli v tehdejším Československu leváci násilně přeučováni na praváky. Učitelům bylo dovoleno používat i takové metody, jako přivazování levé ruky k lavici, židli či tělu, aby byl žák nucen používat pravou ruku. Přeučování leváků na praváky ovšem nevedlo k ničemu dobrému. Děti byly ve stresu a některé si nepřírozeným přechodem k pravé ruce vybudovaly jiný handicap, jako například problémy se čtením, poruchy výslovnosti, zadržávání nebo kokaťání.

Které z pravidel – hlasování o tom, kterou rukou budete psát, nebo nařízení učitele psát druhou rukou, než jste zvyklí – bylo stanoveno správnou cestou?

Ani jedno. Ačkoliv to první bylo přijato většinou, nezohlednilo situaci menšiny a postavilo ji do nepříjemné situace, která leváky poškozuje. Levorucí si nevybrali, že budou mít šikvnější zrovna levačku, to jim dala do vínku příroda. Žáci si díky druhému pravidlu, které stanovil učitel, vyzkoušeli, jak zoufale nepohodlné je psát opačnou rukou.

Způsob, kterým žáci větu napsali, ani její obsah není v pořádku. Přikázat někomu svévolně, aby prováděl činnost, které není schopen, nikdy ji nezkoušel, nikdo mu ji nevysvětlil a nenaučil, a ještě ho za nesplnění potrestat, je zlá věc. Takové konání se dá označovat jako odpírání lidských práv, v tomto případě základního lidského práva na důstojnost a práva na vzdělání. O lidských právech již žáci slyšeli. Je to soubor ustanovení, který každému člověku bez rozdílu zaručuje ochranu před útlakem a bezprávím, cizím slovem diskriminací. Bohužel stále existují země, které tato pravidla nedodržují. Některým obyvatelům pak mnohdy nezbyvá nic jiného, než takovou zemi opustit.

KROK č. 3

Nyní se zkuste zamyslet nad další situací, kterou žáci sami zažili ve skutečném životě. Kdy silnější, nebo větší skupina prosadila svou vůli na úkor slabších, méně početných.

Toto se děje jak v dětském kolektivu při rozhodování o hře, nebo rolích při ní, tak i ve světě dospělých. Tam také občas nezvítězí nejrozumnější návrh, ale silnější hlas, či dokonce paže.

Dejte žákům omezený prostor, aby mohli uvést několik příkladů. Potom se můžete společně pokusit zobecnit je a hledat obecné řešení. Tím bude nejspíš vůle naslouchat a větší snaha o porozumění.

ROZŠÍŘUJÍCÍ AKTIVITA:

Zde může následovat rozšiřující aktivita. Na mapě světa společně určete několik zemí, kde k porušování lidských práv dochází. Pro žáky může být vhodným příkladem komunistická Čína, kde se souhlasem celého světa v nedávné době proběhly Olympijské hry a světová výstava Expo. Proč asi? Je správné upřednostňovat ekonomické zájmy před lidskými právy?

DOPLŇUJÍCÍ INFORMACE:**Lidská práva**

Myšlenka lidských práv se zrodila v 18. století a brzy se stala hodnotou, na niž se odvolávají demokratické státy i mezinárodní organizace. Dodržování lidských práv však není samozřejmostí. V některých zemích se lidé nesmějí svobodně vyjadřovat, pohybovat se volně po daném státě nebo mimo něj, nebo se sdružovat. Novináři jsou cenzurováni a političtí odpůrci umlčováni. Kdo se vzepře, toho čeká tvrdý trest – je uvězněn a bez soudu odsouzen, mučen či bez rozsudku popraven. Jednou z takových zemí je například Čína, kde je u moci komunistická strana. Pokud člověk v Číně vyjádří nesouhlas s vládou, je obviněn z narušování bezpečnosti země a uvězněn nebo i popraven.

Než roce 2008 v Číně proběhly Olympijské hry, mezinárodní i nevládní organizace upozorňovaly na fakt, že největší sportovní událost se bude odehrávat v zemi, která tvrdě porušuje lidská práva.

KROK č. 4

Promítněte žákům snímek č. 3.

Většiny a menšiny

Pojmem národnostní (kulturní) menšiny se označují takové skupiny obyvatel, které se od většiny obyvatel určité země liší svým původem, mateřským jazykem, kulturními zvyklostmi. Do jiné země se tito lidé buď přistěhovali, nebo se v ní mohli i narodit, ale jako příslušníci národnostní menšiny jsou vychováni v duchu tradic odlišné kultury. V nové zemi se musí adaptovat, tedy přizpůsobit se. To jde někdy s obtížemi. Hlavní potíž nemusí být nutně s jazykem, ale s pochopením zvyků a pravidel. Velkou úlohu hraje také přijetí většinovým obyvatelstvem, zdali má snahu menšinu pochopit, umí se vžít do její situace, zdali má snahu obohatit se poznáním jiné kultury.

VÍTE, ŽE...

... pojem národnostní menšina má v řeči právníků jiný význam? Z hlediska práva jsou národnostní menšiny jen ty skupiny, které jsou uznané státem. Jsou to lidé, kteří se sice kulturně odlišují, jsou ale občany České republiky a trvale žijí na našem území. Česká republika jim pak poskytuje právní ochranu a pomoc při udržování tradic a vlastní kultury.

Příslušníci ostatních národů jsou pak označováni jako menšina kulturní, nebo národností komunita.

Česká republika přiznává statut národnostní menšiny 12 národnostem. Jedná se o Bulhary, Chorvaty, Maďary, Němce, Poláky, Romy, Rusíny, Rusy, Řeky, Slováky, Srby a Ukrajince.

Mezi ostatní národnosti, které Česká republika neuznává jako národností menšinu a označuje je jako národnostní komunitu, patří např. Mongolové, Vietnamci, Číňané a další asijské národy nebo Židé či také obyvatelé zemí bývalého Sovětského svazu.

KROK č. 5

S pomocí snímku č. 4 se žáci pokusí určit některé příklady kulturních odlišností ve vybraných oblastech. Tyto oblasti si můžete postupně odkrývat a používat je jako nápovědu. Za většinu zde považujeme občany České republiky s českou národností, jako menšinu nechte žáky odpovídat na jakoukoli národnostní menšinu nebo komunitu. Není nutné, aby se drželi u všeho jedné národnosti, mohou dle vlastních zkušeností odpovídat v různých oblastech pro různé menšiny.

Vybrány jsou oblasti, které odpovídají věku a znalostem žáků: svátky, odívání, stolování, pohádky a sporty.

Žáci se pokusí sami uvádět příklady, které znají ze své vlastní zkušenosti ve svém okolí. Cílem není provést ucelený rozbor, ale upozornit na zajímavosti, donutit žáky utřídit si znalosti. Ptejte se žáků, zda je někdy překvapilo, jak se někteří lidé oblékají, jak tráví svůj volný čas, či zda se někdy setkali s odlišnými zvyky u stolování, a proč pro ně byla situace překvapivá.

Žáci mohou být zkušenosti s těmito nebo podobnými příklady:

Svátky: Pokud někdo v České republice neslaví vánoce, velikonoce, ale naopak slaví čínský nový rok, nebo muslimský měsíc půstu Ramadán či židovské svátky šabat a chanuka.

Odívání: Žáci mohli potkat v českých ulicích muže v sukni, například Skota, muže z Tichomořských ostrovů nebo blízkého či dálného východu. Nošení burek u žen je v České republice rovněž něčím výjimečným.

Stolování: Setkali se již žáci s pohoštěním, kdy seděli na zemi u stolu? Nebo s používáním hůlek nebo rukou místo příboru, mlaskáním u jídla jako projev pochvaly?

Pohádky: Každá kultura má svou mytologii. Pohádky pak představují hravé a pro děti srozumitelné zpracování těchto mytologických témat. Příklad indické a australské pohádky naleznete ve výukovém programu Jiný kraj – jiný mrav. Typické postavy českých pohádek jsou například víly, rusalky, hejkalové, čarodějnice a podobně.

Sporty: Ačkoli v české republice je dnes možné věnovat se téměř jakémukoli sportu, některé stále působí poněkud exoticky, jako například japonské sumo, polo na koních nebo kriket.

KROK č. 6

Snímek č. 5 seznamuje žáky s některými menšinami, které žijí tradičně na našem území.

Úkolem žáků je přesouváním písmen rozluštit čtyři národnostní menšiny, které žijí na území České republiky. Náповědou jsou žákům vlajky. Rozšiřujícím úkolem pak může být s pomocí mapy světa ukázat tyto státy. Žáci si také mohou ve skupinách zpracovat krátké referáty o těchto zemích a důvodech imigrace jejich obyvatel k nám.

▶ ŘEŠENÍ:

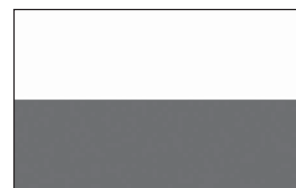
Bělorusové

Slováci

Vietnamci

Poláci

KROK č. 7

Na závěr shrňte se žáky jejich vlastní zážitky z cestování a poznávání jiných míst, kultur nebo například rodin. Ptejte se jich, co je, jinde než doma, překvapilo, zaujalo, co se jim líbilo či nelíbilo, a proč si myslí, že to tamní lidé dělají právě oním způsobem. Není nutná zahraniční zkušenost, stačí, pokud si vzpomenou na jakýkoli rozdíl mezi tím, jak chodí věci u nich doma a jak například u kamaráda, když u něj jsou na návštěvě. Žáci by si měli uvědomit, že věci se dají dělat různými způsoby a to, že někdo používá jiný postup než my, ještě neznamená, že to dělá špatně.

Zdroj:

Grandonová, Odile, *Poznáváme svět, Velké výzvy budoucnosti*. Knižní klub 2009
www.varianty.cz

Vietnamci

NÁZEV MATERIÁLU:	MT2_Vietnamci
AUTOR:	Josef Makoč, Kristina Zůbková
KLÍČOVÁ AKTIVITA:	Výklad s podporou prezentace na interaktivní tabuli
CÍLE:	Žáci vnímají vietnamskou kulturní minoritu jako rovnocenné občany České republiky.
ČASOVÁ DOTACE:	3 vyučovací hodiny (3 x 45 minut)
POMŮCKY:	PR_Vietnamci Mimo obsah balíčku: Interaktivní tabule a PC sestava
KLÍČOVÉ POJMY:	Vietnamci, vietnamská kultura
POZNÁMKA:	Lekci doporučujeme zařadit po lekci Většiny a menšiny.

POPIS ČINNOSTI:

Žáci jsou během výkladu s prezentací seznámeni s pojmy a problémy týkajícími se kulturní minority Vietnamců v České republice.

KROK č. 1

Prezentace je věnována početné kulturní menšině Vietnamců. Na tomto modelovém příkladu poskytneme žákům informace o pozadí emigrace. Vietnamci, kteří jsou pracovitým národem s důrazem na maximální slušnost a bezkonfliktnost, se u nás neteší rovnoprávnému postavení a jsou terčem nekorektního až urážlivého chování ze strany většinové společnosti. Toto chování pramení i z nedostatku základních informací o Vietnamcích, jejich zemi, kultuře a důvodech, proč opouštějí svou vlast.

Snímek č. 2 podává základní informace o Vietnamu.

Vietnam, celým názvem Vietnamská socialistická republika, je země, která nepatří mezi demokratické. U moci je komunistická strana, jež nepřipouští politickou konkurenci.

Vietnam je stát v jihovýchodní Asii. Sousedí s Kambodžou, Čínou a Laosem. Je to zemědělská země s 90 miliony obyvatel, hlavní město je Hanoj.

Vietnamci patří mezi kulturní komunity žijící v naší zemi posledních několik desítek let. Proto, aby opustili svou vlast, museli mít závažné důvody. Na počátku příchodu Vietnamců do naší země stála špatná bezpečnostní a později i ekonomická situace v jejich vlasti.

Na snímku č. 3 je několik snímků pro Vietnam typických.

KROK č. 2

Moderní dějiny Vietnamu jsou poznamenány desetiletými krutými válkami. Války měly za důsledek rozdělení Vietnamu na dva státy. Komunisté ze severu se s podporou socialistických zemí, zejména Číny a tehdejšího Sovětského svazu rozhodli zemi opět násilím spojit. To vedlo k nejhorší válce, která probíhala v letech 1964 až 1975, kdy proti sobě stály tábory komunistů ze severu, a na západní země orientovaný jih. Násilí vyvrcholilo, když do války na straně Jižního Vietnamu vstoupily Spojené státy americké.

Válka svou krutostí vzbudila silný odpor mladé generace po celém světě proti válce a násilí, zejména pak v USA, neboť boju se účastnilo na půl milionu amerických branců.

Je nutné zdůraznit, že celý konflikt byl značně zpolitizován a jednalo se o nepřímé měření sil západních a východních mocností. Válka byla provázena nepřesným a propagandistickým informováním veřejnosti o průběhu konfliktu, a to z táborů kapitalistických i komunistických zemí.

Zdůrazněte žákům, že vietnamská válka je jasným příkladem toho, že při jakémkoliv válečném konfliktu trpí nejvíce civilní obyvatelstvo, které má s vysokou politikou málo společného. Obě válčící strany neváhaly používat proti sobě, ale i proti civilistům, nejhorší válečné metody – těžké bombardování, chemické zbraně způsobující i po letech vážné nemoci a ničící přírodu na obrovských územích, mrzačení civilistů apod., na druhé straně pak zákeřnou partizánskou válku a mrzačení zajatců.

Konečného vítězství komunistů bylo dosaženo za příliš vysokou cenu, která byla později vykoupena bídou a způsobila odliv části obyvatelstva za lepšími životními podmínkami.

Na toto téma bylo později natočeno několik filmů, mezi nejsuggestivnější patří Četa režiséra Olivera Stonea, Narozen 4. července od téhož autora, přímého účastníka války, Apokalypsa Francise Forda Coppoly, Dobré ráno, Vietnam Barry Levinsona, Olověná vesta Stanleyho Kubrika, Lovec jelenů Michaela Cimina, nebo slavný muzikál Vlasy Miloše Formana.

Krutost konfliktu ilustrují i fotografie na snímcích č. 4, 5 a 6.

ROZŠIŘUJÍCÍ INFORMACE KE SNÍMKU Č.4:

Eddie Adams: Poprava (Saigon 1968)

Americký fotograf narozený v roce 1933, zemřel v roce 2004. Jako fotoreportér se zúčastnil třinácti válečných konfliktů. Za fotografii popravu příslušníka Vietkongu získal autor v roce 1969 Pulitzerovu cenu a cenu World Press Photo.

Pulitzerova cena je prestižní americké žurnalistické a umělecké ocenění. Jejím zakladatelem je americký židovský novinář maďarského původu Joseph Pulitzer (1847–1911). Cena se uděluje již od roku 1917 a v současné době obsahuje 21 kategorií. Od počátku se tato cena uděluje za žurnalistiku a literaturu, přičemž od roku 1943 se tato cena rozšířila i do oblasti hudební tvorby. Cenu uděluje Kolumbijská univerzita v New Yorku. Cena za beletrii je udělována americkým prozaikům (dramatu je vyhrazena vlastní kategorie) a oceněné dílo by se mělo převážně zabývat životem v USA.

World Press Photo je nezávislá nezisková organizace založená v roce 1955 v Nizozemsku. Jejím hlavním cílem je podporovat a mezinárodně propagovat práci profesionálních fotoreportérů. Za léta své existence se z World Press Photo stala nezávislá platforma pro fotožurnalistiku a svobodnou výměnu informací. V rámci dosažení svých cílů World Press Photo pořádá největší a nejprestižnější každoroční soutěž v žurnalistické fotografii.

Odkaz na článek:

http://zpravy.idnes.cz/strelec-z-vietnamu-si-otevrel-pizzerii-v-usa-reporter-se-mu-za-fotku-omluvil-1w3-/zahranicni.aspx?c=A100806_181730_zahranicni_stf

ROZŠIŘUJÍCÍ INFORMACE KE SNÍMKU Č.5:

Nick Ut (občanským jménem Huynh Cong Ut): Dívka zasažená napalmem (Trank Bank 1972)

Americký fotograf narozený v tehdejší Francouzské Indočině. Ve vietnamské válce pracoval jako fotoreportér pro zpravodajskou agenturu Associated Press (AP).

Fotografie dívky zasažené napalmem se stala jednou z nejslavnějších válečných fotografií, získala řadu ocenění, mimo jiné i Pulitzerovou cenu.

Odkaz na článek:

http://zpravy.idnes.cz/divka-z-valecne-fotografie-zraneni-od-napalmu-prezila-a-utekla-i-komunistum-1bz-/zahranicni.aspx?c=A100515_165655_zahranicni_ipj

ROZŠIŘUJÍCÍ INFORMACE KE SNÍMKU Č.5:

Horst Faas: Matka ukrývající se s dětmi před bombardováním (Bao Trai 1966)

Horst Faas, německý fotoreportér a editor, narozen v roce 1933. Za svou práci získal dvakrát Pulitzerovu cenu. Jako editor se zasloužil o zveřejnění Poprav a Dívky zasažené napalmem. Fotografie (z předchozího slidu) byla nejprve odmítána k publikování, neboť zobrazovala dívčinu nahotu. Faas se zasadil o vítězství neúprosné umělecké hodnoty snímku nad pokryteckým moralizováním.

Pro nás je důležitá informace, že první přistěhovalci z Vietnamu, které naše země přijala, byli utečenci, a to zejména děti, které prchaly před nešťastným osudem způsobeným válkou.

Další vlny Vietnamců pak přicházely za vzděláním a získáváním kvalifikace, neboť válkou poznamenaná země potřebovala kvalifikované pracovní síly. Tato pomoc se děla v rámci spolupráce socialistických zemí a po roce 1989 byla značně omezena. Protože si však za tuto dobu vybudovala u nás vietnamská komunita určité zázemí, přicházejí z Vietnamu další, dnes už tzv. ekonomičtí migranté, nadále.

KROK č. 3 Náš pohled na Vietnamce.

Přístup většinového obyvatelstva na vietnamskou minoritu dobře ilustruje videoukázka na snímku č. 7 ze zábavného pořadu vysílaného v televizi, a to v čase, ve kterém mohou sledovat vysílání i děti a mládež.

Promítněte žákům videoukázku. Následně položte žákům otázky, které povedou k odhalení neslušného jednání a předsudků, které vůči této komunitě máme.

Jak oslovoval nakupující vietnamského obchodníka? Dovolil by si takové chování v obchodě, který vlastní Čech, nebo třeba při nákupech v sousedním Německu?

Jak se nakupující choval? Jaká byla jeho přání, myslel je vážně? Co tím sledoval? Proč Vietnamci tvrdil, že existuje barva „spící zmije“?

Jak reagoval vietnamský obchodník? Proč?

Připadala vám scénka zábavná? Jaké byste měli pocity, kdyby se v roli takto vykreslených prodavačů ocitli třeba vaši rodiče?

Scénka má být komickým výstupem, ale je založena na zesměšňování vietnamského prodávajícího. Již dopředu je jeho obchod označen za podvodný, aniž by nakupující předložil jediný důkaz, nebo vysvětlil, proč si to myslí. Nakupující prodávajícímu bez ostychu tyká. Takové chování je společensky nepřijatelné, zejména pak vůči Vietnamci, kteří na korektnost společenského styku velmi dbají.

Vytvářet humorné situace komolením vlastního jména jeho nositele je neslušné kdekoli na světě. Nikdo nemá právo nikoho urážet.

Komik v roli nakupujícího dále zesměšňoval jazykové nedostatky prodávajícího. Ve stejné situaci se ale může ocitnout v cizině každý z nás. Možná se za několik let vypraví žáci na stáž, nebo na pracovní brigádu do ciziny. Posměch ze strany místních obyvatel kvůli jazyku by nikomu jistě nebyl příjemný. Smát se někomu za vady řeči, nebo nedokonalou znalost cizího jazyka je znakem omezenosti.

Výchova Vietnamcům velí ve společenském styku nezpůsobit konflikt a chovat se za každých okolností vstřícně a neupozorňovat na omyly druhých. Tato neznalost vedla komika k vytváření dalších rábdy veselých momentů, kterými chtěl asi upozornit na hloupost, možná na vypočítavost prodejce. Dokazuje tím však sobě i rozesmátému publiku pouze neinformovanost a nedostatek slušnosti. Výstup vykazuje prvky rasové nesnášenlivosti a kultivovaný divák by ji měl odmítnout. To, že se tak nestalo, svědčí o tom, že máme hodně posunutou laťku tolerance těchto projevů vůči menšinám s jinou barvou pleti.

KROK č. 4

Na snímku č. 8 je vyjádřeno několik odlišností mezi vietnamskou a českou kulturou.

Kliknutím na pojem se zobrazí snímek s více informacemi. Pro návrat zvolte Zpět.

Nesouhlas

Ve vietnamské komunikaci téměř nenalezneme zápor: na přímou otázku vyžadující reakci ano / ne se nám dostane odpovědi typu: „myslíte, že je to opravdu tak?“, „je to dosti složité“, „musíme si to promyslet“ apod. Důvodem je vliv buddhistické filosofie na vietnamské myšlení: nesouhlasit s vysloveným stanoviskem druhé osoby je nezdvořilost. Naopak způsobů, jakým lze vyjádřit souhlas, je několik: vang – neutrální ano, da – zdvořilé ano, bam – zdvořilé ano, u – neutrální ano (nebo „jo“ užívané v některých regionech země), phai – neutrální ano.

Podání ruky

Podání pravé ruky a zřetelný stisk ruky druhé osoby je doprovázeno lehkým stiskem levé ruky – v jednu chvíli tak buď držíme ruku druhé osoby v obou svých dlaních, nebo jsme si najednou podali obě ruce navzájem. Takové podání rukou symbolizuje vzájemnou úctu. Podání pouze jedné ruky může být považováno za výraz neúcty.

Podání předmětu

Oběma rukama podáváme rovněž jakýkoli předmět partnerovi, jemuž dáváme najevo, že si ho vážíme. Podání jen jednou rukou je nezdvořilé.

Pohled do očí

Přímý pohled do očí není zdvořilý, naopak může vyjadřovat domýšlivost.

Gesto přivolávání druhé osoby

Důležité je, aby dlaň směřovala k zemi, prsty poté pohybuje k sobě. Dlaň otočená směrem nahoru znamená projev nadřazenosti.

Noha přes nohu

Projev nadřazenosti může dát najevo i ten, jehož špička přehozené nohy ukazuje na partnera sedícího naproti.

Ruce zkřížené na prsou

Pokud během rozhovoru překřížíte ruce na prsou, váš vietnamský protějšek bude gesto vnímat jako známku rozčilení nad obsahem daného dialogu.

Dlouhý nehet

Kdo má dlouhé nehty, nemusí fyzicky pracovat. Proto si někteří intelektuálové či bohatí obchodníci nechávají na malíčku, někdy na všech prstech levé ruky narůst až několikacentimetrový nehet.

Pohlazení

Hlazení po vlasech a jiné dotýkání hlavy je považováno za projev velké neúcty, i vietnamské děti jsou zvyklé více na „poplácání“ po ramenech či zádech.

Doteky na veřejnosti

Líbání mileneckých párů na veřejnosti je ve Vietnamu nepřijatelné, zato objímání a doteky mezi přáteli a známými zcela běžné.

Oblečení

Být slušně oblečen a upraven je projevem dobrého chování. Vietnamské ženy takřka nenosí sukně, také jejich originální, elegantní sváteční kroj „ao dai“ [čti ao zaj] je složen z dlouhé a přiléhavé, na bocích rozstřížené tuniky a dlouhých, volných, hedvábných kalhot. V rámci slušného chování je ve Vietnamu zapotřebí umírněné, uctivé chování a neafektované pohyby.

Vzhled

Tak jako pro nás jsou všichni Asiati „stejní“, rovněž Asiaté nás nerozeznávají. Naše oproti nim robustní postavy a ochlupení pro ně mohou být zrovna tak „směšné“, jako jejich vzezření pro nás (díky jejich malému vzrůstu se velmi vžilo označení „rákosníci“, málokdo si uvědomuje, že tato nevkusná přezdívka vznikla za americko-vietnamské války).

Rodina

Patří k dobrému vychování zajímat se již při prvním setkání o partnerovu rodinu a zdravotní stav. Dává se tím najevo opravdový zájem a úcta k partnerovi i respektování jeho rodinného zázemí. Rodina a hlavně děti jsou pro Vietnamce to nejdůležitější a rodinné vztahy mnohem těsnější a pevnější než u nás i mezi vzdálenými příbuznými. Díky vlivu konfucianství se starším osobám prokazuje úcta, naopak ony se mají starat o mladší, níže postavené. Konfucianství také stanovilo jako hlavu rodiny muže: v praxi tomu ovšem zdaleka tak není.

Pohostinnost

Pohostinnost patří k základním ctnostem slušného chování, Vietnamci se proto snaží každého a kdykoliv pohostit.

Stolování

Vietnamská kuchyně je pestrá a vyvážená. Všechna jídla se na stůl servírují současně, každý druh v samostatné misce či talířku, a z nich si Vietnamci hůlkami odebírají do svých misek. Nepřejí si „dobrou chuť“, ale nejmladší vybídne starší, aby si posloužili jako první. Základem pokrmu je teplá rýže, a když jsou sytí, dají to najevo tím, že trochu rýže ve své misce nechají. Zašpinění ubrusu či mlaskání není neslušné, je to výraz spokojenosti a pochvaly hostiteli. Vietnamci jsou zvyklí jíst společně a pomalu.

Během jídla se tradičně řeší důležité rodinné i obchodní záležitosti. Snaha jíst pomalu přitom plyne z vietnamského klimatu po valnou část roku: 60%–80% vlhkost vzduchu, 30% stupňů Celsia ve stínu – místní obyvatelé jsou proto navyklí vykonávat veškeré fyzické pohyby pomalu. V závěru jídla se z tohoto důvodu jí rovněž polévka, kterou se doplní potřebná hladina tekutin i solí v těle. Celý den se také pije z malých šálek teplý zelený čaj.

Přivyknutí na těžkou českou stravu není pro Vietnamce snadné, dospělým může trvat i několik měsíců. Ze své vlasti nejsou vůbec zvyklí např. na mléko a sýry: ty jim nejen „páchnou“, ale hlavně způsobují nemalé zažívací potíže.

Postavení učitele ve společnosti

Vietnamská společnost si odedávna vážila učitelů a vzdělaných lidí vůbec. Přestože nikdy v historii nebyli učitelé výborně placeni, vždy se těšili velmi dobrému společenskému postavení. Úcta ke vzdělání je jedním z tradičních rysů vietnamského člověka. I v současnosti jsou rodiny schopné vynakládat veškeré své prostředky jen na to, aby mohly jejich děti studovat.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

KROK č. 5

Zajímavým zpestřením hodiny jistě může být zapojení žáka nebo žákyně z kulturní menšiny. Zejména je-li ve třídě žák vietnamského původu, zapojte do vyučování jeho osobní zkušenost.

Na závěr proveďte se žáky reflexi hodiny, ptejte se jich, jaké zjištění pro ně bylo nové, zajímavé, zda se chvíli styděli nebo měli pocit viny. Pro tuto reflexi je vhodné použití sadu karet reflexe z výukového programu Babo, rad!

Zdroj:

http://news.bbc.co.uk/2/shared/spl/hi/picture_gallery/05/in_pictures_the_vietnam_war_/html/1.stm

http://news.bbc.co.uk/2/shared/spl/hi/picture_gallery/05/in_pictures_the_vietnam_war_/html/1.stm

<http://digitaljournalist.org/issue0410/faas.html>"><http://digitaljournalist.org/issue0410/faas.html>

http://digitaljournalist.org/issue0410/adams_intro.html">http://digitaljournalist.org/issue0410/adams_intro.html

<http://vietnamphotography.com/>

<http://vietnamphotography.com/>

www.mkc.cz

www.varianty.cz

www.wppraha.cz

Symbyly a jejich interpretace

NÁZEV MATERIÁLU:	MT3_Symbyly a jejich interpretace
AUTOR:	Kristina Zůbková
KLÍČOVÁ AKTIVITA:	Vnímání symbolů
CÍLE:	Žáci si uvědomí, jak rozdílně mohou lidé vnímat a interpretovat stejné symbyly.
ČASOVÁ DOTACE:	2 vyučovací hodiny (2 x 45 minut)
POMŮCKY:	Karty Slova, tabule, křída, PR_Symbyly, PL1_Jakou barvu má láska Mimo obsah balíčku: arch papíru na kreslení a fixy, pastelky pro každého žáka
KLÍČOVÉ POJMY:	Symbol, vnímání symbolů a vyhodnocování symbolů, barvy

POPIS ČINNOSTI:

Žáci si na příkladech symbolů uvědomí různost v přijímání informací a jejich následného vyhodnocování.

KROK č. 1

Promítněte žákům snímek č. 2 z prezentace Symbyly. Na snímku je napsán text: 2 CUKRY. Zeptejte se žáků, co by tento vzkaz mohl znamenat. Jak na ně vzkaz působí, zda příjemně nebo odpudivě, a v jaké situaci mohl být vzkaz napsán – například jako část nákupního lístku, nebo jako sladké milostné vyznání. Nechte žáky chvíli přemýšlet. A pokud je diskuse u konce, žáky uklidněte, vyzvěte je ke klidu a zakažte mluvení a jakékoli otázky. Nepřipusťte hlasité sdělování názorů nebo komentářů. Žáci nesmí hovořit ani spolu komunikovat.

Je-li třída klidná, promítněte snímek č. 3, na němž je optický klam. Zeptejte se jich, která z červených čar se zdá žákům delší. Ti, co si myslí, že po jejich pravé straně, ať jdou na pravou stranu učebny, a ti, co si myslí, že je delší čára na jejich levé straně, ať jdou na levou stranu učebny. Nediskutujte se žáky o tom, která čára je delší (možná, že někteří žáci přijdou na to, že se jedná o optický klam a obě čáry jsou stejně dlouhé), ale připusťte, že různí lidé mohou různé věci vidět jinak.

Nyní promítněte snímek č. 4. Zeptejte se žáků, kolik je na obrázku kostek.

Kdo vidí na obrázku tři kostky, zvedne ruku s třemi prsty, kdo vidí kostek pět, zvedne ruku s pěti prsty. Pokud nechcete žáky ovlivňovat výběrem počtu kostek – zda tři nebo pět – nechte žáky napsat počet kostek, které vidí, velikou číslicí do sešitu, který zvednou nad hlavu. Každý může vidět jiný počet kostek, záleží na úhlu pohledu. I zde upozorněte, že se všichni žáci dívají na stejný obrázek, přesto se tento jeden obrázek jeví žákům různě, někomu jako pět kostek a někomu jako kostky tři. Správně tedy odpovědi všichni, kteří viděli tři nebo pět kostek.

Nyní rozved'te se žáky diskusi o tom, jak vnímali tyto dva obrázky, jeden optický klam, kdy se tatáž délka může jevit rozdílně. Druhý obrázek je rovněž druh optického klamu. Tento obrázek se jeví lidem různě, záleží, jak se na něj dívají. Po chvíli pozorování obrázku jsou lidé schopni vidět jak pět tak tři kostky.

KROK č. 2

Na snímcích 5 a 6 jsou různé symbyly.

Promítněte žákům nejprve snímek č. 5. Nechte žáky přemýšlet a na tabuli nebo do sešitu zapisovat, co vše by každý symbol pro ně mohl znamenat. Měli by, nejlépe větou, ale stačí i slovem, vyjádřit, co pro ně symbol znamená, co v něm vidí. Všechny názory heslovitě zapisujte na tabuli.

SYMBOLY NA SNÍMKU Č. 5:

Překřížené čáry

Možné interpretace:

Nemocnice, plus, krát, písmeno X, X jako římská číslice 10, + je čínský znak pro 10, křížovatka, křížek v testu, symbol pro „proti“, označení bodu v geometrii, kříž, značka pro „neplatný, špatný, škrtnuto, zákaz“, † v jízdním řádu značí neděli, používá se též jako znak pro úmrtí

Poté promítněte žákům snímek číslo 6. Nechte je opět přemýšlet a zapisovat, co symbol může představovat.

Možné interpretace:

Terč, vajíčko žáby, oko, CD, astrologický znak Slunce, turistická značka, ...

Nyní si žáci připraví list papíru nebo poznámkový blok. Podobně jako v předcházející aktivitě žáci popisovali daný symbol, nyní budou opačně k pojmu kreslit možný symbol.

Vysvětlete žákům, že je důležité, aby čerpali nápady sami od sebe a nenechávali se zbytečně rozptylovat spolužákovými nápady (neopisovali).

Jako první vyzvěte žáky, ať nakreslí symbol pro slovo *láska*. Budou-li mít žáci symbol nakreslen, vyzvěte je, ať se ještě jednou zamyslí, zda se k danému slovu nehodí ještě jiný symbol.

Poté rozved'te se žáky krátkou diskusí o nakreslených symbolech. Většina žáků pravděpodobně nakreslila srdce, možná srdce probodnuté Amorovým šípem, existuje však mnoho znaků symbolizujících lásku, například prstýnek, květina, ústa – polibek, propojené symboly pohlaví.

Nyní řekněte žákům, aby nakreslili symbol pro slovo *život*, případně *domov*. Vyberte buď jedno slovo dle vašeho uvážení, nebo postupně obě slova. Dejte žákům chvilku na rozmyšlenou a nechte je úkol splnit.

Obrázky opět v krátké diskusí rozeberte. Ptejte se jich, jaký symbol bylo jednodušší nakreslit a proč.

KROK č. 3

Stejně jako různí lidé vnímají odlišně symboly, mohou zcela jinak vnímat i barvu. Rozdejte žákům PL_Jakou barvu má láska a nechte je splnit úkol. Dejte žákům čas na vypracování úkolu a pak s nimi procházejte jednotlivá slova a diskutujte o barvách, kterými žáci dané slovo vybarvili. Pracovní listy můžete vystavit ve třídě na provázek a připevnit kolíčky na prádlo. Bude se vám tak se žáky lépe probírat jejich barevné vyjádření.

Některá slova pravděpodobně celá třída vybarví stejnou barvou, jsou to slova jako „sníh“, „tráva“, „nebe“. A kdybychom tento pracovní list dali vypracovat dětem kdekoli na světě, vybarví slovo „nebe“ velmi pravděpodobně nějakým odstínem modré. Pokud znají výrazy jako „sníh“ nebo „tráva“, je pravděpodobné, že pro sníh by zvolili barvu bílou a pro trávu zelenou.

Jiná slova se mohou velmi lišit. Zeptejte se žáků, co asi ovlivnilo výběr barvy.

Žáci jsou pochopitelně ovlivněni jednak svou rodinou, což se může projevit například na slově „domov“ nebo „Vánoce“, a jednak kulturou, ve které jsou vychovávaní. Slovo „smutek“ tak většina žáků asi vybarvila nějakou tmavou, smutnou barvou, pravděpodobně černou barvou, což je barva charakteristická pro smutek u nás. Jinde na světě, například v Indii je barvou truchlení barva bílá. Žena v bílém tak může mít dva zcela odlišné významy: nevěsta a truchlící žena. Vnímání barev se neliší pouze od místa k místu, rovněž pokud bychom cestovali v čase a list nechali vyplnit lidi žijící sice na jednom místě, například na území Čech, ale v různých dobách, jejich vnímání barev by se lišilo.

Je důležité, aby žáci věděli, že není špatně, pokud nějaké slovo vybarvili zcela jinou barvou než zbytek třídy.

Snímek č. 7, Nebe

Obloha je pojem, ke kterému neodmyslitelně patří modrá barva. Pokud nežijeme v hlubokém pralese nebo v jeskyni, je pro nás nebe modré. Co by vás asi napadlo, pokud by někdo nevěděl, jakou barvou slovo „nebe“ vybarvit?

Snímek č. 8, Nevěsta

Nevěstu si většina z nás představí v barvě bílé, protože bílá je pro naši kulturu symbolem čistoty a panenství. Ale například ještě ve středověku se české nevěsty nevdávaly v bílé, ale v červené barvě. Červená barva byla totiž považována za opravdu slavnostní barvu. V červené nebo růžové se i dnes vdávají například ženy indické.

Snímek č. 9, Tráva

Zeleně vybarví slovo tráva ten, kdo už zelenou trávu někdy viděl. Ale není zelená jako zelená. Kolik druhů neboli odstínů zelených dokážete vy třídě vyjmenovat? A podle čeho se nazývají? Dokážete vyjmenovat více barev, které nazýváme dle toho, kde a na čem se vyskytují?

Snímek č. 10, Půda

Při slově „půda“ (máme zde na mysli zeminu, nikoli prostor pod střechou domu) asi kouknete po hnědé pastelce, jsou ale národy, například obyvatelé pouští, které by půdu vybarvily například oranžově, protože oranžová je barvou bohatství a úrody. Domorodí obyvatelé Austrálie by slovo „půda“ vybarvili červeně, protože taková je i barva tmnů půdy.

Snímek č.11, Smutek

Obečně je barvou smutku černá barva. Černé šaty, černé vlajky, černé lodní plachty znamenají vždy něčí smrt. V Orientu je ovšem barvou truchlení bílá barva.

Snímek č.12, Sněh

Sněh je bílý. Ale uměli byste tu bílou barvu nějak upřesnit? Jak přesně je sněh bílý? Že bílá je prostě bílá? Není tomu tak pro všechny. Inuité (Eskymáci) znají několik výrazů pro bílou barvu a i sněhu pojmenují až 150 druhů. Inuita by se tedy nespíše zeptal: "A na barvu jakého sněhu se ptáte?" Je-li to pro vás nepochopitelné, připomeňte si úkol u slova „tráva“. Jako my máme hodně odstínů zelené, Inuité vnímají hodně odstínů bílé.

Snímek č.13, Láska

Pro nás jsou barvou lásky různé odstíny barev červené a růžové. Ale například staří Římané a Řekové připisovali bohyni lásky Venuši barvu modrou a ve středověku byla barvou lásky barva zelená.

Snímek č.14, Domov

Domov může mít hodně barev. Jaká barva převládala u vás ve třídě? A jaká barva se naopak ve třídě nevyskytla ani jednou? Co vše mohlo výběr barvy ovlivnit? Bylo těžké vybrat barvu pro slovo „domov“?

Snímek č.15, Stop

Jsou asi jen dvě barvy, kterými se dá v naší zemi vybarvit toto slovo. Jsou to barvy červená a černá. Červená dle barvy na světelné signalizaci, černě dle černého nápisu STOP na dopravní značce. Jakou barvu by pro takový výraz asi zvolili lidé, kteří se s dopravním značením nikdy nesetkali? Jaká barva by na vás působila v nápisu Stop divně? A proč?

DOPLŇUJÍCÍ INFORMACE:

Tyto barvy a jejich kombinace – žlutá a černá nebo červená a bílá – vychází z výstražných zabarvení vyskytujících se v přírodě. Žlutou barvu naše oko zachytí jako jednu z prvních, proto se nám zdá, že vše žluté je velmi dobře vidět. Příroda nás žlutou barvou například na těle vosy nebo zmije varuje, že tento živočich je pro lidi nebezpečný. Kombinace žluté a černé se proto vyskytuje i na výstražných nápisech a cedulích.

Snímek č. 16, Štěstí

V Číně je barvou štěstí barva červená, pro Evropany a Američany je to spíše barva zlatá nebo například barva zelená, coby barva čtyřlístku, symbolu štěstí. Vybarvil někdo z vás „štěstí“ černě? Ve východních zemích je černá barvou plodnosti, protože černé mraky nosí déšť a černá půda je velmi úrodná.

DOPLŇUJÍCÍ INFORMACE:

Výběr a vnímání barev je ovlivněno několika faktory, jsou to například věk, pohlaví, prostředí a kultura, ve které vyrůstáme a žijeme, politická příslušnost nebo náboženství. Například Inuité (Eskymáci) dokáží rozeznat větší množství odstínů bílé, obyvatelé pouští zase více odstínů okrové a žluté než běžný Středoevropan. Angličtina má jedenáct slov pro základní barvy, zatímco jazyk kmene Deni žijícího na Indonésii pouze dvě slova. Maďaři používají dva různé výrazy pro červenou barvu, jazyk indiánského kmene Navajo má jedno slovo pro zelenou i modrou barvu, zatímco pro černou existují dva různé výrazy. Příslušníci kmene Berinno (Papua - Nová Guinea) rozeznávají pět odstínů mezi modrou a zelenou barvou, což většina západní populace nedokáže.

KROK č. 4

Rozdělte třídu do čtveřic. Každá čtveřice ať se posadí k pracovnímu stolu/lavici tak, aby žáci měli dostatečný prostor pro kreslení. Pokud jsou žáci zvyklí, mohou kreslit i na podlaze.

Jeden člen z každé skupiny si u vyučujícího vylosuje jednu kartu se slovem. Úkolem skupiny je, aby se žáci společně zamýšleli nad tímto slovem a co jim toto slovo říká. Slovo žáci nejprve zapíšou na horní okraj archu papíru, a pak spolu ve skupině

diskutují, jaké představy v nich toto slovo vyvolává. Nechte žáky o těchto představách popřemýšlet a pak je vyzvěte, aby jednotlivé představy zachytili na papír, slovně nebo obrázkem.

Skupiny mezi sebou nesmí komunikovat.

Karty slova: oheň, vlk, stůl, strom, bota, prsten, vejce, svíčka, lampa, střecha, chléb, hvězda, slunce, měsíc.

KROK č. 5

Jsou-li žáci s prací hotovi, vystavte zaznamenané představy ve třídě. Diskutujte, proč se jejich vnímání symbolu a slova liší, co je ovlivňuje.

Diskusi vztáhněte i na vnímání symbolů, ptejte se žáků, co je asi mohlo ovlivnit při vnímání prvního symbolu. Pokud někomu ve třídě první symbol připomínal něco neobvyklého, proč asi? Čím mohl být vjem tohoto žáka ovlivněn?

Nyní se vraťte ke snímku číslo 2, na kterém je text 2 CUKRY. Připomeňte si, jak je žáci vnímali za začátku hodinu. Pravděpodobně nikdo nepochyboval, že řeč je o sladkém bílé hmotě – cukru. To protože vnímání žáků ovlivňuje prostředí, ve kterém vyrůstají, znalosti a dovednosti, ke kterým se setkávají. Pravděpodobně nikoho ze žáků nenapadlo vzít si na pomoc jiný jazyk, například dnes všudypřítomnou angličtinu. Jak se asi změnil význam tohoto textu, pokud na něj bude pohlížet žák s mateřským jazykem angličtinou? Nechte žáky chvilku přemýšlet, jak by asi četl – nebo spíše mohl číst – daný text anglicky mluvící člověk.

2 CUKRY jdou přečíst jako anglická věta: To see you cry (čti Tu sí jů kraj), v českém překladu Vidět tě plakat. Obsah textu pro anglicky mluvícího člověka tedy není vůbec sladký a jeho obsah má naprosto odlišný význam než pro nás v češtině myslící lidi.

Písmena nejsou ničím jiným než symboly a, aby mohly být správně interpretovány (přečteny), je nutné, aby čtenatel znal další podrobnosti o textu, především jazyk. Stejně je to i s ostatními symboly, jak bylo názorně ukázáno během hodiny.

Výsledkem diskuse a závěrem cvičení je uvědomění si, že lidské vnímání je ovlivněno prostředím, ve kterém lidé žijí, kulturou, zkušenostmi a pokud se takto lišilo vnímání velmi jednoduchého symbolu, jak se asi liší mezi lidmi na světě vnímání složitějších a mnohem abstraktnějších pojmů, jako například víra, právo, mír, svoboda a podobně.

KROK č. 6 Závěr

Na závěr hodiny nechte žákům prostor vyprávět z vlastní zkušenosti, zda již někdy byli svědky nebo přímo účastníky nějakého nedorozumění, které vycházelo ze vzájemného nepochopení, jiného pohledu a nepochopení se.

Zdroj:

Aktivita je inspirována hrou Vnímání symbolů z knihy Cvičení a hry pro globální výchovu, Graham Pike, David Selby.

Přírodní národy

NÁZEV MATERIÁLU:	MT4_Přírodní národy
AUTOR:	Bára Paulerová
KLÍČOVÁ AKTIVITA:	skupinová práce, práce s textem, dramatizace, práce s pracovním listem
CÍLE:	Žáci se seznámí s různými přírodní národy, dokáží uvést příklad přírodního národa a jeho kulturních odlišností, popíšou pocity při seznamování se s odlišnou kulturou (a na základě toho jsou v oblasti postojů tolerantnější vůči odlišnostem).
ČASOVÁ DOTACE:	2 vyučovací hodiny (2 x 45 minut)
POMŮCKY:	ZM_Masajové včetně obrázků masaj1 až 8, ZM_Rafá rafá, ZM_kmen Fore, kůstky (10 ks), indiánská čelenka, PR_Přírodní národy, PL_Přírodní národy, Mimo obsah balíčku: stíratelný fix a hadřík
KLÍČOVÉ POJMY:	přírodní národy, komunita, rituál, vztah k prostředí

POPIS ČINNOSTI:

Žáci se nejprve pomocí skupinové práce seznámí s vybranými přírodními národy a různými zadanými způsoby tyto národy představí ostatním. Diskutují o odlišnostech přírodních národů a různých zvycích kulturních skupin. Pomocí prezentace a pracovního listu se seznámí s fakty o přírodních národech a jejich vztahu k životnímu prostředí.

KROK č. 1

Úvod hodiny proveďte metodou brainstormingu. Napište na tabuli pojem přírodní národy a ptejte se žáků, co všechno je napadá, co o přírodních národech vědí a znají. Myšlenky a nápady zapisujte na tabuli.

DOPLŇUJÍCÍ INFORMACE:

Za přírodní národy považujeme převážně kmeny a izolovaně žijící etnika, která se vůbec nesešla s civilizací nebo jen okrajově, a jejichž způsob života je úzce provázán s prostředím, které obývají. Několik desítek takových národů přežívá na nejzazších místech naší planety (v Amazónii, Indonésii, Africe, Austrálii, na Nové Guinei a Filipínách).

KROK č. 2

Následovat bude práce ve skupinách, ve kterých se žáci seznámí s přírodními národy a některé z nich postupně představí i ostatním. Rozdělte žáky do 3 skupin, přičemž nemusí být za každou cenu početně vyrovnané. Skupiny si sesednou ve třídě do hnízd. Do každé skupiny rozdejte zalaminovaný materiál se zadáním instrukcí a vyzvěte jednoho žáka ze skupiny, ať zadání ostatním přečte. Skupiny postupně obcházejte a vysvětlujte případné nejasnosti. Do skupiny se ZM_Masajové přidejte stíratelný fix a hadřík, do skupiny ZM_Rafá rafá kůstky a indiánskou čelenku.

Ponechte čas na práci ve skupinách, skupinu se zadáním Rafá rafá nechte pracovat odděleně od ostatních, např. na chodbě. Informujte žáky o čase, který jim zbývá do začátku prezentování jejich přírodního národa.

DOPLŇUJÍCÍ INFORMACE:

Před započatím práce položte žákům otázku, co je rituál, a pojem vysvětlete.

Rituál je způsob chování založený na tradičních pravidlech, slouží k upevnění společenské organizace a norem. Rituály jsou součástí kultů a náboženství. Psychologickou funkcí náboženského rituálu je podpora a posílení náboženského cítění: protože je rituál společenský, účastníci se navzájem ujišťují, že patří k sobě a mohou se na sebe spolehnout. Nejčastější rituály se týkají např. svatby, pohřbu, přechodu do dospělosti, lovu, zajištění úrody apod. V našem běžném životě si můžeme vypěstovat např. ranní rituál – ustálený postup činností, které ráno provádíme.

KROK č. 3

Ve chvíli, kdy jsou všechny skupiny připravené k prezentaci jejich přírodního národa, představte jim jejich pořadí, přičemž nesdělujte způsob prezentace (žáci jej nepotřebují znát a zamezí to tomu, že by se první skupinka s dramatizací styděla):

- 1) Rafá rafá – dramatizace
- 2) Masajové – obrázková prezentace
- 3) Kmen Fore – vědecký referát

Nyní přečtete zadání před prezentací první skupiny (Rafá rafá):

První skupina bude prezentovat kmen Rafá rafá, primitivní indiánskou kulturu. Vaším úkolem bude po shlédnutí prezentace zkusit pojmenovat základní zvyky a pravidla, která se v tomto kmeni dodržují.

Nechte první skupinu prezentovat, prezentaci zastavte ve vhodnou chvíli (všechny zvyky už byly prezentovány 2-3x, dynamika dramatizace upadá apod.). Zeptejte se žáků, zda vyzorovali nějaká pravidla, a jaká. Případně můžete vyzvat kmen Rafá rafá k zopakování části dramatizace.

Nyní vyzvěte druhou skupinku k prezentaci Masajů a poté třetí skupinu k prezentaci Kmene Fore.

TIP:

Můžete také změnit pořadí prezentací a dramatizaci nechat na závěr – bezprostředně můžete navázat diskuzí o pocitech a názorech na seznamování se a přijetí do odlišné kultury.

KROK č. 4

Po uvedení prezentací doporučujeme udělat alespoň krátkou reflexi s možnými otázkami:

- Který kmen vám přišel „nejdivnější“ a proč?
- Dovedli byste si představit, že byste v tomto kmeni (nějakou dobu) žili?
- Myslíte, že by vás přijal kmen mezi sebe?
- Přijde vám jednoduché seznamovat se s odlišnou kulturou pouhým pozorováním? Je náročné do takové komunity zapadnout?
- Napadly by vás nějaké paralely z vlastního života – setkali jste se s nějakou komunitou, která má vlastní rituály, kterým jste na první pohled neporozuměli a díky tomu nezapadli?
- Jak jste se v takové komunitě cítili?
- Patříte do nějaké komunity, která se vyznačuje nějakými vlastními zvyky (např. speciální pozdrav, slang apod.)? Jak by tato vaše komunita přijala/ jak přijímá někoho cizího?
- Co mají uvedené kmeny a zmíněné komunity, se kterými jste se setkali, společného? Co byste si měli odnést za poučení, jak se chovat při setkání s odlišnými kulturami?

Na závěr diskuze byste měli uvést žákům fakta:

- Kmen Rafá rafá je smyšlený a dramatizaci hráli žáci proto, aby si okrajově vyzkoušeli, jak jsou vnímaví k odlišným kulturám a zvyklostem. Obvykle je hra Rafá rafá časově delší a žáci si při ní zkoušejí do odlišné kultury proniknout.
- Kmen Masajů žijící podle původních zvyklostí, nedotčený civilizací už přežívá pouze okrajově, Masajové se (také díky turismu) přizpůsobili civilizovanému světu, rituály a zvyklosti jsou jejich obchodní artikl (nechávací se fotografovat s turisty) a velká část masajské populace žije již civilizovaným způsobem života.
- Článek Kanibalismus je krácený podle internetového blogu Víta Kouby, o podloženosti uváděných údajů je možné diskutovat. Druhý článek o genové rezistenci je krácený podle seriózního webu OSEL.cz (Objective Source E-Learning), internetového časopisu pro popularizaci vědy.
- Přírodní národ zůstane přírodním národem de facto pouze do té doby, dokud o něm nevíme mnoho informací. Přírodní národ, který máme dobře prostudovaný a známe jeho rituály, již pravděpodobně nebude civilizací nedotčený. Prvky civilizace přináší k přírodním národům každá návštěva z civilizovaného světa.
- Romantická představa o přírodních národech žijících v souladu s přírodou není zcela pravdivá.

TIP:

Nyní můžete zadat žákům krátký úkol, aby ve volném textu během 5-10 minut popsali naši vlastní kulturu (komunitu) tak, jak by sebe a své zvyklosti představili např. nějakému přírodnímu národu (komunitě).

KROK č. 5

Nyní spusťte prezentaci PR_přírodní národy a projděte ji se žáky .

DOPLŇUJÍCÍ INFORMACE:

Vzhledem k velkému počtu různých kmenů je obtížné popsat všechny přírodní národy dohromady. V některých tématech jsou si však přírodní národy podobné: obydlí, způsob získávání potravy, náboženství, odívání a ozdoby. V prezentaci jsou v těchto čtyřech tématech představeny příklady ze života různých přírodních národů, dokumentované fotografiemi.

- Domy, chýše a přístřešky všech typů jsou budovány z přírodních materiálů z nejbližšího okolí: masajským chýším z větví a bahna usušeného na slunci se říká boma, pralesní kmen Mbuti z afrického Konga buduje chýše z listů tropické rostliny mongongo. Dogonské vesnice z hlíny, dřeva a kamenů v africkém Mali splývají s okolní savanou, přístřešky kmene Himba v Namibii jsou tvořeny větvemi a zvířecím trusem, Mentawajci z indonéských ostrovů mají obydlí kmenového náčelníka zvané „uma“ velmi důmyslné, uzpůsobené schůzím celé vesnice.
- Potravou domorodých kmenů nemůže být také nic jiného než to, co je dostupné v nejbližším okolí: ryby, divoká zvířata, chované kozy či krávy, sbírané ovoce a plody. Na Madagaskaru původní kmeny doplňují ovocnou stravu masem z krokodýlů, Mentawajci si zase pochutnají na červech, původním způsobem žijící Inuité (Eskymáci) loví ryby, tuleně i lední medvědy. Živočišnou potravu si obstarávají lovem pomocí různých „primitivních“ nástrojů: oštěpů, otrávených šípů střílených flusačkami či lukem. Získat rostlinnou potravu může být také velmi náročné: mouka z rostliny Sago je široce využívaná u Mantawajců, rostlina Sago je však strom dorůstající obrovských rozměrů.
- Přírodní národy jsou převážně animisté – věří, že všechno na Zemi je živé a všechno má svou duši. S touto základní myšlenkou je spojeno mnoho různých zvyků a rituálů. Některé posvátné obřady k přivolání dobrých duchů jsou spojeny s konkrétním místem, přístupné pouze jednomu pohlaví, vedené šamanem, stařešinou nebo náčelníkem kmene. Většina rituálů je spojena se slavnostním oděním či ozdobami: indiáni kmene Matis v Jižní Americe se potírají blátem a popelem, chlapci kmene Mbuti tančí v sukýnkách z listů a se zacpanými ústy. Rituály se týkají získávání potravy, nemoci i významných životních momentů (narození, pohřeb, svatba, přechod do dospělosti atd.).
- Příslušníci přírodních národů chodí oblečení většinou velmi jednoduše a spoře, na ozdobách těla však nešetří: korálky, náramky, náušnice, tetování, jizvy, destičky, talismany z lovu atd. Krása je relativní: pro masajské a samburské ženy je to vyholená hlava a korálky, u kmene Mursiů má krásná žena proříznutý ret a v otvoru vloženou hliněnou destičku, v Malajsii si nechávají ženy zbrousit zuby do špičky, u Mursiů a Surmiů je od dětství upravován tvar lebky, podobně jako v Thajsku a u kmene Ndebele je prodlužován krk kovovými kroužky. Himbské ženy v Namibii se pomazávají červeným blátem a zdobí čelenkami se zvířecími talismany (např. kravské uši) na důkaz vlastněného majetku. Amazonští indiáni kmene Matis jsou zdobeni tetováním, bodlinami, rohy a náušnicemi, náčelník navíc červenou barvou.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

KROK č. 6

Po prezentaci se můžete žáků krátce zeptat, co je nejvíc zaujalo, co je překvapilo, zda se některé informace rozcházejí s jejich původní představou nebo s představou prezentovanou běžně v médiích (typu „jsou to divoši, žijí v souladu s přírodou, prales je pro ně krásný a nedotknutelný a chrání je“ apod.).

Nyní se za pomoci pracovního listu podíváte na současné konkrétní postřehy ze života přírodních národů. Rozdejte žákům pracovní list PL_Přírodní národy, ponechte čas na jeho vyplnění a společně projděte správné řešení a věty, které žáci o přírodních národech napsali.

Zdroj:

Simulation training system: <http://www.stsintl.com/schools-charities/rafa.html>

<http://internet.blogger.cz/Moje-stranky/Kanibalismus-je-zde>

<http://www.osel.cz/index.php?clanek=4727>

<http://ekolist.cz/cz/publicistika/rozhovory/otto-placht-dzungle-je-krasna-ale-taky-hodne-drsna>

http://ekolist.cz/cz/publicistika/eseje/esej-muze-se-nam-libit-divocina-prales-z-pohledu-estetiky?sel_ids=1&ids%5Bx817e087e834398761f11898aa34577a6%5D=1

<http://www.sedmagenerace.cz/text/detail/avatar-na-zemi>

<http://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/izolovany-kmen-v-brazilii-ohrozuj-drevorubci-a-osadnici>

<http://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/planetark-v-brazilii-objevili-neznamy-indiansky-kmen>

<http://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/bbc-zverejnili-unikatni-zabery-brazilskeho-kmenu-z-doby-kamenne>

<http://kena.orbion.cz/stat/pruvodce/masajove-379/>

časopis National geographic Česká republika (čísla např. únor 2003, srpen 2003, leden 2004, červenec 2004, září 2005, leden 2007, atd.)